

15-02-24

opmerkingen
cf besproken

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aan

Minister MZ

Deadline: 14 februari
2024

nota

Voortgang onderhandelingen pandemie-instrument en
Internationale Gezondheidsregeling (IHR)

TER BESLISSING

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Vaccinaties en Infectieziekten

Opgesteld door

Datum

6 februari 2024

Kenmerk

Uw kenmerk

Zaaknummer

3770732-1061433-PG

Bijlage(n)

3

1. Aanleiding

- In december 2021 hebben de landen die lid zijn van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), in een Speciale Sessie van de Wereldgezondheidsvergadering (WHA) unaniem besloten om onderhandelingen te starten over een mondiaal pandemie-instrument én om de Internationale Gezondheidsregeling (IHR) uit 2005 te herzien.
- De WHO-leden zijn begin 2022 gestart met onderhandelingen over het pandemie-instrument. Hiervoor is een speciale *Intergovernmental Negotiation Body (INB)* opgericht.
- Op 30 oktober 2023 is een onderhandelings tekst gepresenteerd door het Bureau van de INB, dat de onderhandelingen leidt. Deze tekst wordt sindsdien gebruikt als basis voor de onderhandelingen door de WHO-lidstaten.
- Tegelijkertijd hebben de WHO-leden bij de IHR in september 2022 een groot aantal wijzigingsvoorstellen ingediend, die in november 2022 zijn gepubliceerd en waarover sinds begin 2023 wordt onderhandeld in de *WHO Working Group on amendment of the IHR (WGIHR)* en waar eveneens alle WHO-Leden deel van uitmaken.
- Beide onderhandelings trajecten dienen voor de WHA in mei 2024 afgerond te zijn. Met minder dan een half jaar te gaan in de onderhandelingen, is dit een goed moment om de Kamer te berichten over de voortgang.
- Er is veel politieke aandacht voor deze trajecten. Tijdens de recente begrotingsbehandeling zijn er vragen over gesteld en ook de Informatie heeft hieromtrent een informatieverzoek ingediend.

2. Geadviseerd besluit

- Graag uw akkoord met het verzenden van bijgesloten brief en bijlagen aan de Tweede Kamer.
- Graag uw akkoord dat het, door minister Helder gedane voorstel om de Kamer een technische briefing aan te bieden vóór de WHA in mei 2024, hier ook schriftelijk wordt aangestopt, alsook met de verzending van een extra brief vlak voor de WHA in mei over de laatste stand van zaken.
- Graag uw akkoord met het uitgangspunt dat volgende op de notificatie van aangenomen wijzigingsvoorstellen op de IHR, de uitdrukkelijke parlementaire goedkeuringsprocedure ook direct gevolgd zal worden.

3. Kernpunten

Inhoud Kamerbrief

- In de Kamerbrief wordt achtereenvolgens ingegaan op de totstandkoming van de onderhandelingen over het pandemie-instrument en de wijzigingen op de IHR. Er wordt op hoofdlijnen uiteengezet wat de belangrijkste voorstellen zijn in de onderhandelingsstekst die het Bureau van INB – na uitgebreide consultatie van de WHO-leden – in oktober 2023 heeft gepubliceerd. *Zie de bijlage voor de onderhandelingsstekst van 30 oktober 2023.*
- Ook wordt toegelicht wat enkele belangrijke wijzigingsvoorstellen zijn die door de WHO-leden in september 2022 zijn ingediend ter amendering van de IHR. *Zie de bijlage voor een compilatie van alle amendementen.*
- De Nederlandse inzet bij beide instrumenten wordt in de brief uiteengezet, alsook de procedures waarlangs beide onderhandelingsprocessen moeten leiden tot besluitvorming in de Wereldgezondheidsvergadering in mei 2024, maar ook het proces van parlementaire goedkeuring in Nederland.
- Ten slotte wordt uitgebreid stil gestaan bij de besluitvorming rondom het onderhandelingsresultaat van zowel het pandemie-instrument, als de wijzigingen op de IHR en de wijze waarop de Staten-Generaal daarbij betrokken worden.

Nederlandse inzet

- Voor het pandemie-instrument geldt dat ons land inzet op meer aandacht voor preventie (o.a. van zoönose), surveillance van ziekmakende virussen en bacteriën en op een One Health aanpak. Daarnaast is ons land voorstander van het sneller delen van genetische materialen van en data over deze ziekmakers. De roep vanuit het Mondiale Zuiden om meer gelijkwaardigheid rondom de beschikbaarheid van medische producten tijdens een gezondheidscrisis, onderschrijven we. Daarnaast is het van belang om in te zetten op capaciteitsontwikkeling in met name lage-inkomenslanden.
- De Nederlandse inzet rondom de IHR is meer bescheiden. Het instrument werkt redelijk naar behoren, maar een belangrijk aandachtspunt vormt de implementatie van de zogenaamde nationale 'core capacities' rondom preventie, paraatheid en respons.
- Voor beide instrumenten geldt dat Nederland geen voorstander is van het overdragen van bevoegdheden of soevereiniteit rondom de bestrijding van gezondheidscrisis. De Directeur-Generaal van de WHO heeft de bevoegdheid om een internationale gezondheidscrisis uit te roepen. De WHO kan daarbij tijdelijke aanbevelingen doen ter bestrijding van de crisis, maar landen die lid zijn van de WHO beslissen zelf in welke mate ze die opvolgen. Er zijn door geen van de leden van de WHO voorstellen gedaan om deze situatie aan te passen.

Onderhandelingen en besluitvorming

- Nederland onderhandelt voor zowel het pandemie-instrument, als rondom de wijzigingen op de IHR, in EU verband. De Europese Commissie heeft hier in maart 2022 een mandaat voor gekregen van de Raad.
- De inzet van de onderhandelingen wordt zoveel mogelijk gezamenlijk vastgesteld via intensieve coördinatieprocessen bij de WHO in Genève, maar ook met en tussen hoofdsteden.

Datum

6 februari 2024

Kenmerk

- Voor beide onderhandelingsprocessen geldt dat niets is besloten, tot alles is besloten.
- Voor het pandemie-instrument geldt dat de leden van de WHO tijdens de WHA in mei 2024, de onderhandelingsstekst kunnen vaststellen. Vaststellen betekent niet instemmen! Hierna zullen deze landen het nationale proces van ondertekening en parlementaire goedkeuring moeten volgen.
- Dit betekent voor Nederland dat de regering het pandemie-instrument ondertekent, waarna de uitdrukkelijke parlementaire goedkeuringsprocedure gevolgd zal worden op basis waarvan ons land het instrument al dan niet kan ratificeren.
- Voor de wijzigingen op de IHR geldt een soortgelijke procedure. Hier kunnen de WHO-leden tijdens de WHA wel beslissen welke wijzigingsvoorstellen worden aangenomen, waarna de Directeur-Generaal van de WHO deze officieel notificeert aan de leden.
- Voor Nederland betekent dit dat er hierna gebruik gemaakt kan worden van een voorhangprocedure. Gezien het aantal wijzigingen waarover onderhandeld wordt, en het belang dat de Kamer hier bij de eerdere wijzigingsvoorstellen op de IHR aan heeft gegeven, is het voorstel om na de notificatie door de WHO de uitdrukkelijke parlementaire goedkeuringsprocedure te starten.
- Nederland is een van de initiatiefnemers van het pandemie-instrument. **VWS** is een van de twee onafhankelijke covoorzitters van het Bureau.

Datum

6 februari 2024

Kenmerk

Politiek-maatschappelijke context

- Deze onderhandelingen vinden plaats tegen een steeds woeligere geopolitieke achtergrond. Het Mondiale Zuiden stelt als kernwaarde voor het pandemieverdrag het begrip "equity" centraal, waarmee zij een gelijkwaardigere positie wil bewerkstelligen bij een volgende pandemie, en niet meer achteraan wil staan bij de verdeling van vaccins en andere medische tegenmaatregelen.
- Maatschappelijk gezien bestaat onder sommige groepen in de samenleving de zorg dat landen met de onderhandelingen over het pandemieverdrag en de wijziging van de IHR, het risico lopen hun soevereiniteit te verliezen aan de WHO. Leden van de WHO, waaronder Nederland, zouden hierbij bevoegdheden overhevelen naar de WHO, op basis waarvan die organisatie tijdens een crisis of pandemie, maatregelen als lockdowns zou kunnen afkondigen. Er ligt echter geen enkel voorstel hiertoe op tafel en zoiets zou ook niet geaccepteerd worden door Nederland en het overgrote merendeel van de leden van de WHO.
- Deze zorgen komen ook met enige regelmaat terug in vragen vanuit de Kamer. Tijdens het debat over de begrotingsbehandeling van VWS heeft minister Helder daarom het aanbod gedaan om de Kamer nader te informeren over beide onderhandelingsprocessen tijdens een technische briefing. In de brief wordt dit aanbod nog eens herhaald.
- Ook wordt in de brief de toezegging gedaan dat de Kamer voor de WHA in mei 2024 via een vervolgbrief op de hoogte wordt gesteld van de laatste stand van zaken.

4. Toelichting

Datum
6 februari 2024

Kenmerk

a. Draagvlak politiek

- In de afgelopen twee jaar zijn er diverse Kamervragen gesteld over de beide onderhandelingsprocessen.
- Minister Kuipers heeft in reactie op de motie Smolders/ Van Haga uit 2022 toegezegd de Kamer tweejaarlijks te informeren over het verloop van de onderhandelingen.
- Daarnaast heeft de Kamer op 31 januari 2024 de motie Van der Plas aangenomen (uitgesproken), waarin de regering wordt opgeroepen het pandemie-instrument niet ondertekenen voordat de Kamer de kans heeft gekregen zich hierover uit te spreken.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

- De Covid-19 pandemie en de maatregelen die overheden wereldwijd hebben genomen werkt nog na onder sommige groepen in de samenleving, zowel in Nederland maar ook in veel landen binnen en buiten Europa.
- Binnen deze groepen is veel discussie en zorg over het onderhandelingsproces en mogelijke nieuwe bevoegdheden voor mondiale organisaties als de WHO. Het is daarom belangrijk om transparantie te betrachten en goed te communiceren waar de onderhandelingen wel over gaan en waarover niet.

c. Financiële en personele gevolgen

- Er volgen geen directe financiële gevolgen uit de wijzigingen op de IHR en het pandemie-instrument. Wel zal de WHO mogelijk extra taken krijgen die voortvloeien uit het verdrag. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de jaarlijkse contributie van ons land aan de WHO.
- Daarnaast zal er op basis van het pandemie-instrument gevraagd worden om extra financiering voor pandemische paraatheid wereldwijd, om zo nieuwe pandemieën te voorkomen. Nederland heeft in de afgelopen twee jaren geld beschikbaar gesteld aan het Pandemic Fund.

d. Juridische aspecten haalbaarheid

- Zoals uiteengezet in de brief, is de regering gebonden aan Art. 91 van de Grondwet en de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, waarin geregeld staat hoe de parlementaire goedkeuring plaats dient te vinden.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- VWS intern: IZ, WJZ; Extern: BZ, EZK, PV Genève.

f. Gevolgen administratieve lasten

- N.v.t.

g. Toezeggingen

- In de brief wordt toegezegd dat er voor de WHA in mei 2024 een extra brief met de laatste stand van zaken zal worden gestuurd.
- Daarnaast wordt het aanbod van minister Helder in herinnering gebracht dat ze tijdens de Begrotingsbehandeling van VWS heeft uitgesproken, om een technische briefing voor de Kamer te organiseren.

- Ten slotte wordt aangegeven dat er voor de IHR-wijzigingen een uitdrukkelijke parlementaire goedkeuringsprocedure gevolgd zal worden. Omdat de IHR een uitvoeringsverdrag betreft, zou ook een voorhangprocedure gevolgd kunnen worden. Daarbij krijgen Tweede en Eerste Kamer de gelegenheid binnen 30 dagen het verzoek te doen dat de wijzigingen aan uitdrukkelijke parlementaire goedkeuring worden onderworpen.

Datum
6 februari 2024

Kenmerk

h. Fraudetoets

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

a. Motivering

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.